

[Foss.]

lader sig besnære af begrebet planøkonomi, som jo er det teoretiske grundlag for al socialisme, enten denne optræder som stat, kooperativer eller som trust. Det farlige ved planøkonomien ligger i, at planøkonomiske ordninger i første omgang meget ofte kan fremvise gode resultater i form af rationaliseringer, der billiggør produktion og distribuering af varerne, men før eller senere ender de planøkonomiske ordninger i bureaukrati og stagnation. Det vil gå akkurat ligesådan for landbruget, hvis det er letsindigt nok til at lægge hele eksporten af landbrugsvarer over til eet selskab og dette selskab har til hensigt at skabe et faktisk monopol på landbrugseksporten. Der vil måske opstå nogle øjeblikkelige fordele for landbruget, men man kan være sikker på, at i det lange løb vil et sådant omfattende monopolselskab ende i bureaukrati og stagnation.

Det er ganske klart, at mit parti hverken kan eller vil modsætte sig, at landbruget på andelsbasis eller på anden måde opretter sine egne salgsorganisationer, men vi vil gerne være sikre på, at det ikke sker på en sådan måde, at der skabes et faktisk monopol, som umuliggør det for de producenter, der ikke vil være med i denne organisation, at handle på udlandet. Hvis vi havde fri eksport, ville dette spørgsmål slet ikke være kommet til debat her i tinget, men det ulykkelige er, at man gennem Englandsaftalen har bundet sig til at levere størstedelen af den danske landbrugsproduktion til England. Jeg er ikke sikker på, om man ikke simpelthen burde ophæve eksportforbudet og give handelen fri. Formodentlig ville der ikke blive så stor omsætning til andre markeder, at vi ikke var i stand til at opfylde Englandsaftalen, men jeg er klar over, at man ikke vil løbe denne risiko. Spørgsmålet er derfor, om det er muligt at sikre Englandsaftalen uden at skabe et monopolselskab.

Under debatten i går i det andet høje ting er det blevet påstået, at industrien har ganske tilsvarende eksportmonopoler som dem, det er meningen at skabe for landbruget. Jeg ved ikke, hvad der sigtes til; jeg kender ikke noget til sådanne eksportmonopoler. Men hvis de eksisterer, burde trustkommissionen snarest tage spørgsmålet op til undersøgelse. Vi ønsker at sikre os imod, at der dannes et nyt monopolselskab, og jeg håber, at de forhandlinger, der skal føres i denne måned, må klarlægge, hvad det egentlig er, landbrugsorganisationerne

vil sætte i stedet for eksportudvalgene, og at man når til en løsning, der ikke kvæler det private initiativ.

På mit partis vegne anbefaler jeg at stemme for det foreliggende lovforslag.

Oluf Johansen: Svære kvaler, der godt kan betegnes som fødselsveer, følger stadig de nydannelser, der i eksporthandelen skal skabes til afløsning af eksportudvalgene. Det er ikke så mærkeligt, at det ikke kan gå helt glat. Eksportudvalgene har jo i mange år været det faste, udøvende led, der formidlede vor landbrugseksport. Dens faste rammer skal nu ophøre, og nye former skal findes. Disse nye former skal passe ind i en udvikling, hvor landbrugets interesse og ret til den ene side bør hæves, og hvor til den anden side hverken samfundsmæssige retsprincipper eller handelsmæssige interesser må trædes for nær. Alle disse problemer udgør tilsammen en politik af næsten uberegnelig karakter og af usikker virkning.

Men der er jo også penge i boet, der skal gøres op. Man må hævde, at de 80—90 mill. kr., der måske ligger i smørpuljen, er landbrugets penge, og at de må fordeles efter forhandling mellem den højtærede landbrugsminister og landbrugets organisationer. Men jeg tilføjer: fordelingen må ske sådan, at man ikke unddrager de mejerier eller de landmænd, der ikke går med i den nye salgsorganisation, deres part i boet. Bestående eksportlove afstikker her linierne, og det vil blive på landbrugsministerens ansvar, at disse forhold tilrettelægges i forbindelse med landbrugsorganisationerne, og at lovene fortolkes.

Når måneden er gået, forsvinder den bestående ordning, og jeg nærer håb om, at den tid, der kommer, kan skabe den fornødne ro om alle disse forhold. Erhvervets økonomiske interesser og landets fordele i de handelsmæssige forhold bør ikke skades af fortsat strid. Men jeg vil hertil føje, at jeg ventner, at karakteren af de nye salgsorganisationer, der her bliver dannet, vil være sådan, at den handelsmæssige frihed sikres. Det har været landbrugets og andelsorganisationernes opgave at bekæmpe monopoldannelser. Jeg nærer håb om, at disse organisationer stadig vil kæmpe denne kamp og ikke selv tage skade på deres sjæl. Styrke er magt, men ansvar for fremtiden følger fortidens kamp og dens linie, og organisationerne må overfor rigsdagen og overfor samfundet tage ansvar for, hvad der kommer ud af det.